

Terug in het Oosterschar

Lânferhuzer

Januari 1959. In het eerste nummer van *Vanellus* doet Daan Kussendrager uit Gorredijk verslag van een bezoek aan het Wester- en Oosterschar tussen Rotstergaast en Rotsterhaule/Sintjohannesga. Hij constateert dat het Westerschar tussen de Gaasterweg en de Vierhuistervaart binnen een jaar geheel in cultuur gebracht zal zijn. Hij vreest dat daarna het Oosterschar ook ontgonnen zal worden en roept op een flink deel tot natuurreservaat te bestempelen. Aan die oproep werd eerst weinig gehoor gegeven. In het kader van de werkverschaffing gingen dagelijks grote groepen arbeiders bezig met de ontginning van het Oosterschar. Maar geleidelijk keerde het tij en in de zestiger jaren van de vorige eeuw werden de ontginningswerkzaamheden geleidelijk gestaakt en werd It Fryske Gea eigenaar van de restanten.

1967. Een jeugdige vogelaar bezoekt sinds enkele jaren regelmatig het Oosterschar. Bruine Kiekendief, Purperreiger, Roerdomp, Zwarte Stern broeden hier en buiten het broedseizoen wordt de Klapekster regelmatig waargenomen. Ganzen broeden hier niet. Begin twintigste eeuw was de Grauwe Gans als broedvogel in Fryslân uitgeroeid. Door zijn leeftijd heeft de jeugdige vogelaar geen verleden en is het heden zijn referentiekader waaraan hij alles toetst. Hij ervaart het Oosterschar als een vrij open gebied met uitgestrekte rietvelden, veel petgaten met open water en hier en daar wat houtopslag. Hij ontmoet een boer die hem een bosje wijst en hem vertelt dat daar vijftien jaar geleden nog pinken weidden. Veranderingen gingen eerst vrij langzaam en waren voor een regelmatige bezoeker moeilijk waarneembaar. Na een aantal jaren verhuist de vogelaar en bezoekt nog incidenteel het Oosterschar. Erg interessant is het ook niet meer

als moerasgebied. De landbouw rondom is intensief en vogelarm en onttrekt water aan het gebied. De houtopslag neemt hand over hand toe. De Wielewaal heeft zich gevestigd als broedvogel.

1990. Rond deze tijd ziet It Fryske Gea kans de omliggende en tussenliggende landbouwgronden te verwerven. Er komt een actiever beheer en de waterstand wordt verhoogd. Ineens is er weer veel open water. Grote Zilverreigers, Lepelaars, Visarenden en zelfs Zeearenden worden waargenomen. Het is ook de tijd van de opkomst van de ganzen. Verwilderde ganzen, uitgezette ganzen, achtergebleven trekvogels, de origine kan heel verschillend zijn, maar de vogels worden eerst gekoesterd. Grauwe Ganzen horen bij moerasgebieden. Ze worden met rust gelaten en blijken zich zeer goed voort te kunnen planten. In de jaren daarna kunnen langs de Gaasterweg in het

Vogelkijkhut Skieregoes (Skierie Goes is Fries voor Grauwe Gans) in het Oosterschar die geopend werd in april 2004. Zeer merkwaardig eerst een vogelkijkhut naar een vogelsoort te vernoemen om daarna van harte mee te werken aan massaal afschot van die soort.

voorjaar vele tientallen paren Grauwe Ganzen met hun jongen worden gezien. Boven het Oosterschar is het een komen en gaan van overvliegende ganzen die pendelen tussen het open water van het Oosterschar en het omringende boerenland. It Fryske Gea opent in 2004 een vogelkijkhut en noemt deze naar de Grauwe Gans. Maar boeren beginnen te klagen als de ganzen in het omringende boerenland zich te goed doen aan het eiwitrijke gras van hun monocultures van Engels raaigras. Weidevogels willen hier niet meer zitten, maar de ganzen doen zich tegoed aan het gras. Aanvankelijk krijgen de boeren financiële compensatie, maar die compensatie wordt als te gering beschouwd en de potten met geld raken leeg.

Ook elders in Nederland nemen de ganzen sterk toe. Naast Grauwe Ganzen, die van origine in Nederland thuishoren, blijken ook arctische soorten als Kol- en Brandgans prima in ons land te kunnen gedijen. Hun gelederen worden aangevuld met exoten als Nijlganzen. De roep om maatregelen neemt toe. In het park Nederland mag niets zich spontaan ontwikkelen, alles moet genormeerd worden. Eieren worden geschud en geprikt. Hier en daar wordt op beperkte schaal afschot gepleegd. Het resultaat is gering. In De Deelen plaatst Staatsbosbeheer kilometers hekwerken van gaas om te zorgen dat de Grauwe Ganzen met hun jongen niet naar het omliggende boerenland kunnen trekken. De opzet is ze grotendeels te laten verhongeren in het natuurgebied. Maar ook dit heeft niet het gewenste resultaat.

De mens is echter vindingrijk. Ganzen ruien al hun vleugelpennen tegelijk en kunnen dan enige tijd niet vliegen. Met grote kooien en veel drijvers zijn dan in korte tijd veel ganzen te vangen. Maar dan moeten de vogels nog dood en besloten wordt de gevangen ganzen te vergassen. Natuurbeheerders doen hier tot afschuw van de fundamentalisten uit de natuurbeschermingswereld van harte aan mee. Maar de publieke weerstand is te groot en ook

het vergassen stopt weer. Op Texel prevaleert het toerisme. De landbouw is hier economisch gezien ondergeschikt aan het toerisme en de boeren moeten de schade door ganzen maar voor lief genomen. Uiteindelijk draait alles om het financiële gewin. De veehouders kunnen van hun bedrijf ook altijd nog een kampeerboerderij maken zal de gedachte wel zijn geweest.

2011. Begin dit jaar wordt becijferd dat er in Nederland 's zomers 280.000 ganzen voorkomen. Over vijf jaar mogen er nog 100.000 van over zijn, besluiten natuurbeheerders en boeren. De rest moet dood. Jagers weigeren aanvankelijk mee te werken, omdat ze imagoschade vrezen. Natuurbeschermers hebben daar geen last van. Zelfs Vogelbescherming Nederland die altijd vooraan staat om vogelmoorden in het buitenland aan de kaak te stellen, verleent zijn medewerking evenals Staatsbosbeheer en It Fryske Gea. Ze willen een goede relatie met boeren behouden en in elke relatie is het nu eenmaal geven en nemen. Voorlopig leek er weer consensus in de polder te zijn en over vijf jaar zouden ze wel weer eens zien. De prijs voor de goede relatie is de dood van 180.000 ganzen en de resterende ganzen zullen voor de boeren nog de nodige schade veroorzaken. De overblijvende 100.000 ganzen zullen zich ook weer snel uitbreiden. Er is immers voldoende voedsel voor een veel grotere populatie. Permanent zal er grootschalig afschot moeten zijn. Er zijn alleen maar verliezers. In de zomer van 2011 telden jagers in Fryslân 38.000 Grauwe Ganzen, terwijl er maar 17.000 zouden behoren te zijn. Op basis van die cijfers zouden er in Fryslân 10.000 vogels geschoten moeten worden, maar dat blijkt nu veel te weinig te zijn. De jagers slaagden er niet eens in 10.000 te schieten. De vrede in de polder tussen boeren en natuurbeheerders zal dan ook naar verwachting geen vijf jaar duren. Maar eens afwachten hoe de natuurbeheerders dit oplossen en uitleggen aan het publiek.

Het Oosterschar met een strakke grens tussen natuur en landbouw, maar voor Grauwe Ganzen een ideale combinatie van nestgelegenheid en foerageergebied